

At Almueffolevæsenet ikke svarer til de Forbringer, som maa gjøres til en Institution, under hvis Omsorg en saa væsentlig Deel af Almuens Oplysning er henlagt, er en Erkjendelse, som ikke er ny, som hverken er fra idag eller fra igaar. Den er i en Række af Aar udtalt igjennem Pressen, igjennem Petitioner til Stænderne, i selve Stænderne, i større og mindre Skrifter og i mangfoldige Lærermøder; den er frembaaren i Andragender til Hans Majestæt og til forskjellige Statsmyndigheder, samt til den høitagtede Cultusminister selv; den er udtalt i den foregaaende Rigsdag, som i den Anledning har afgivet et bestemt Votum, — og den er kommen til Orde ogsaa paa denne Rigsdag. Disse Udtalelser, hvor forskjellige de end kunne være efter Stedet, hvor de ere fremførte, og med Hensyn til Formet, de have været ikklædte, ere, dog, ingenlunde saa svævende og ubestemte, at man ikke af dem skulde kunne paavise, hvad det egentlig er, der dables og angribes i Almueffolevæsenet, hvad det er, der efterstræbes, hvilket Reformer det er, der forlanges. Jeg skal som nogle af de Hovedspørgsmaal, hvorom de saagodtsom alle have grupperet sig, nævne: en sagkyndig selvstændig Bestyrelse, en friere Underviisning, friere baade med Hensyn til Forpligtelsen for Forældrene til at lade deres Børn søge Skolen og friere med Hensyn til selve Underviisningen i Skolerne; ligeledes Spørgsmaalet om Almueffolevæsenets Lærernes Raar og Stilling og deres Dannelse som Lærere, endvidere Spørgsmaalet om Communernes større Indflydelse paa Lærernes Kaldelse og den oconomiske Bestyrelse af Skolerne og flere lignende. Jeg skal ikke gaae ind paa disse Spørgsmaals Realitet eller paa Nødvendigheden og Berettigelsen af de forlangte Reformer. Jeg skal ikke blot sely afholde mig derfra, men efter den Adkomst, min Stilling som Interpellant dertil maaskee dog kunde give, ogsaa anmode Thingets Medlemmer om at afholde sig fra enhver Realitets-Discussion om Almueffolevæsenet; thi en saadan Debat maa jeg under den foreliggende Sag ansee ikke blot for ørkesløs, men endog for skadelig, ørkesløs, fordi det ikke her kommer an paa specielt at oplyse Thinget om Almueffolevæsenets Tilstand, eller særligt at søge at vinde det

for Almueffolevæsenets Reform, og skadelig, fordi disse vanskelige og vigtige Spørgsmaal, dragne ind under en Debat, som efter sit Væsen maa være en meget begrændset og ufuldstændig, ikke ville kunne modtage den tilbørlige grundige Behandling i en-gjennemgaaende parlamentarisk Discussion paa alle dens Trin. Jeg har kun villet vise, at der har dannet sig en bestemt offentlig Mening om Nødvendigheden af Almueffolevæsenets Reform, tydelig nok til, at den kan forstaaes, og stærk og vægtig nok til, at den hverken kan oversees eller overhøres. Den høitærede Minister har maattet være bekendt dermed, da han lod sig kalde til sin Post og overtog sin høie og hæderlige, men ogsaa ansvarsfulde og ansvarlige Stilling; han har dengang maattet vide, at Almueffolevæsenets Reform var en af de Opgaver, som han enten maatte være betænkt paa at kunne løse, eller være betænkt paa med Bestemthed at kunne afvise, naar Forbringerne derom bleve rettede til ham; thi at lade Reformen hvile paa sit Ministerium, som en fra Folkets Side uopfyldelig Gjæld, har den høitærede Minister dog ikke kunnet tænke sig. Det vil derfor ogsaa neppe kunne forundre Ministeren, eller af ham blive anset som ubetimeligt eller overilet, at man nu, efter i 2 Aar at have haft et Cultus- og Underviisnings-Ministerium begynder at see ud efter Følgerne og Frugterne af dette Ministeriums Virksomhed for Almueffolevæsenets Bedkommende, og at man, naar man forgjæves søger at opdage enten en større eller en forandret Virksomhed i denne Retning end den, som blev udfoldet af det kongelige Cancellie; — da bliver, om ikke just utaalmodig, saa dog noget urolig med Hensyn til Skolens Fremtid. Ganske vist bør det tages i Betænkning, at disse 2 Aar have været 2 Krigs Aar, have været en Tid fuld af Uro og Bekymring, hvori Regjeringen og Folkets Opmærksomhed har været samlet om 2 store Opgaver, om at forsvare Statens Selvstændighed og at fuldbyrde Rigets Grundlov, saa at alle mindre Interesser, alle partielle Reformer have derfor maattet staae tilbage. Men, sammenligner man de forskellige Ministeriers Virksomhed i dette Tidrum, og en saadan Sammenligning kan ikke undgaaes, da vil denne ikke kunde falde ud til